

УДК 378.147

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗРОБКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ТЕСТІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

І. М. Зарішняк

Вінницький інститут економіки,

м. Вінниця (Україна)

e-mail: zarishnyak@mail.ru

Анотація. У статті проаналізовано та узагальнено педагогічні умови ефективної розробки та використання дидактичних тестів у процесі навчання студентів;

Ключові слова: дидактичний тест, організаційно-методичні умови, психолого-педагогічні умови.

Постановка проблеми. Оскільки пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти України сьогодні є модернізація її змісту з метою інтеграції до європейського та світового освітнього простору на принципах Болонської декларації, невід'ємною частиною якої є тестова кредитно-модульна система контролю якості вищої освіти, то МОН України передбачає використання тестового контролю у складі кредитно-модульної системи як діагностичного, стандартизованого засобу вимірювання якості вищої освіти. У цих умовах перед викладачами постає завдання досконалого володіння тестовими технологіями контролю навчальних досягнень студентів.

Аналіз досліджень і публікацій. Багато науковців приділяли увагу питанням тестового контролю знань, умінь та навичок тих, хто навчається. Різні аспекти тестування досягнень і розвитку в процесі навчання висвітлені в працях С. Воскерч'яна, Т. Ільїної, Д. Кучми, Т. Лукіної, А. Мандрики, І. Підласого, І. Рапопорта, Н. Розенберга, І. Харламова та ін. Аналіз останніх досліджень з

проблеми тестового контролю (Л. Банкевич, Л. Бечмен, В. Коккота, М. Портал, С. Суворов, Дж. Харріс, І. Зварич, В. Ландсман, С. Вітвицька, М. Я.Берещук та інші) засвідчив звернення переважно до складових тестового контролю та класифікації дидактичних тестів. Різним формам, типам і видам тестових завдань, методиці їх розробки та оцінювання у вищій освіті присвячена робота колективу авторів М.Я.Берещука, Ю.П.Бахарєва, Г.В.Стадника. Разом з тим, відсутня єдність щодо визначення педагогічних умов розробки тестових завдань та процедури тестування. Окремі проблеми теоретичного осмислення, розробки та практичного застосування тестів у ВНЗ потребують узагальнення та подальшого аналізу. Означене й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Метою публікації є визначення та узагальнення умов розробки та ефективного застосування тестів навчальних досягнень студентів на основі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду контролювання.

Основні результати дослідження. В результаті проведеної аналітичної роботи з теоретичного обґрунтування та власного досвіду застосування тестів у навчанні студентів [1, с. 6-64] і емпіричного дослідження [2] педагогічних умов розробки та використання дидактичних тестів, ми зробили наступні узагальнення. Ефективність вимірювання якості вищої освіти за допомогою тестів навчальних досягнень студентів залежить від педагогічних умов, які ми поділили на дві групи:

1. Організаційно-методичні:

- тестове завдання обов'язково повинно містити інформаційну частину;
- операційна частина тесту повинна містити не менше 25-30 за умови використання для підсумкового контролю тесту довжиною 80-100 завдань;
- дотримання принципів однозначності, правильності, короткотривалості, стислості, інформаційності, зручності і стандартності під час підготовки тестів;

- розробка та доведення до відома студентів на основі норм критеріїв оцінки тестового завдання;
- під час підготовки тестових завдань викладачі повинні дотримуватися вимог обґрунтованості, диференціації, правдоподібності варіантів відповідей; тестові завдання не повинні повторяти формулювання питань з підручника, відповіді на одні питання не повинні бути підказкою для відповідей на інші, питання не повинні містити «пасток» [3, с. 561];
- для тестів закритого типу має бути не менше п'яти варіантів відповідей;
- впроваджуючи тестовий контроль, необхідно враховувати вимоги послідовності, комплексності, організаційної чіткості та аналізу результатів тестування;
- необхідність високої кваліфікації викладачів та експертів, що розробляють тестові завдання;
- застосування тестового контролю у комбінації з традиційними формами і методами контролю навчальних досягнень студентів.

2. Психолого-педагогічні:

- відповідність тестів цілям і завданням навчання, освіти та розвитку студентів;
- важливими критеріями розроблених тестових завдань мають бути: а) дієвість (валідність, показовість), б) надійність (вірогідність, правильність), в) диференційованість (відмінність), ефективність [3, с. 559-561];
- задля уникнення суб'єктивізму в оцінюванні використовувати в основному стандартизовані завдання;
- створення умов зворотного зв'язку між викладачем і студентами.

Розкриємо деякі з наведених умов, що стосуються розробки тестових завдань. В педагогічній літературі під дидактичним тестом розуміють «підготовлений, згідно з певними вимогами, комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування, з метою визначення якісних показників, що

дозволяють виявити в учасників тесту компетенції, і результати якого піддаються певному оцінюванню за заздалегідь встановленими критеріями» [4]. Дидактичний тест, як правило, складається з двох частин – інформаційної та операційної. Інформаційна має включати чітко і просто сформульовану інструкцію, що і як слід виконувати учаснику тестування. Бажано, щоб інструкція супроводжувалася прикладом виконання. У ній може бути вказано, скільки балів можна отримати за правильну відповідь, чи знімаються бали за неправильну відповідь, скільки правильних варіантів може містити одне завдання, який термін виконання завдання тощо. Операційна частина тесту складається з певної кількості тестових завдань, які повинні бути [3, с. 558]:

- відносно короткотривалими, такими, що не вимагають значних затрат часу;
- однозначними, такими, що припускають довільного трактування тестового завдання;
- правильними, такими, що виключають можливість формулювання багатозначних відповідей;
- відносно короткими, такими, що вимагають стислих відповідей;
- інформаційними, такими, що забезпечують можливість співвіднесення кількісної оцінки з порядковою чи інтервальною шкалою вимірювання;
- зручними (придатними для швидкої математичної обробки результатів);
- стандартними (придатними для широкого практичного використання).

Під час розробки тестів важливо те, наскільки вони відповідають запланованим цілям навчання, освіти та розвитку студентів. Важливими критеріями дидактичних тестів називають дієвість (валідність, показовість), надійність (вірогідність, правильність), диференційованість (відмінність), ефективність тесту.

Дієвість тесту (за І.П.Підласим) вимагає повноти, всебічності перевірки, пропорційного представлення всіх елементів ЗУП. Важливою умовою під час створення тестового завдання є зрозуміла і чітка постановка завдання (запитання). Воно не повинно виходити за межі засвоєного матеріалу або не досягати цих меж чи перевищувати запроєктований рівень навчання.

Грамотно створені й апробовані на практиці тестові завдання дозволяють досягти коефіцієнта надійності 0,9. А надійність тесту (за І. П. Підласим) залежить від тематичної, змістової різноманітності, складності виконання і підвищується за умови збільшення кількості тестових завдань.

Характеристика диференційованості пов'язана з використанням тестів множинного вибору, де потрібно вибрати правильну відповідь з кількох можливих альтернатив. Практично диференціюють тести за результатами статистичного аналізу, порівнюючи результати виконаного тесту в цілому з результатами виконання окремих завдань. Якщо коефіцієнт кореляції між відповідями на конкретні завдання і на тест в цілому більше 0,5 то це свідчить про достатню диференційованість тесту.

Ефективність тесту визначається рівними умовами більшої кількості відповідей. Наприклад, за 20 хв тестування від студентів можна отримати 10, 15 і 20 відповідей за умови використання різних методик створення тестових завдань.

Висновки. Таким чином, тестовий контроль навчальних досягнень студентів стане основним діагностичним, стандартизованим засобом вимірювання якості вищої освіти за таких педагогічних умов: 1) поступового впровадження тестового контролю за принципом систематичності і послідовності навчання; 2) комплексного характеру тестових завдань; 3) тестовий контроль має гарантувати об'єктивність оцінки знань, умінь, і навичок студентів та сприяти усуненню суб'єктивізму в оцінюванні; 4) чіткої організації проведення тестового контролю з науково-методичним та технічним забезпеченням; 5) аналізу результатів тестування задля забезпечення виявлення

та усунення прогалин у ЗУН студентів; б) комплексного характеру тестових випробувань. Перспективу подальших досліджень у цьому напрямку вбачасмо у розробці критеріїв та методики оцінювання різних видів тестових завдань, шляхів удосконалення тестового контролю успішності студентів, визначенні проблем технології тестування у ВНЗ тощо.

Список використаної літератури

1. Зарішняк І.М. Тести з психології і педагогіки: методичні вказівки / І.М.Зарішняк. – Тернопіль: Крок, 2013. – 132 с.
2. Зарішняк І.М. Переваги та недоліки тестового контролю знань, умінь і навичок студентів / І.М.Зарішняк // Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 2013.- Тернопіль: Крок, 2013. - С. 364-366.
3. Подласый И.П. Педагогика: новый курс. В 2 кн. Кн.1 Общие основы. Процесс обучения / И.П.Подласый. – М.: Владос, 1999. – С. 559-561.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання / С.С.Вітвицька. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової л-ри, 2011. – С. 229.

Статья поступила в редакцию

30.01.2014 г.